

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ІНСТИТУТ ФІЛОСОФІЇ ім. Г. СКОВОРОДИ НАН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ» ім. І. СІКОРСЬКОГО

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 25 жовтня 2024 р.

**Харків
2024**

УДК 316.05

Л 93

Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету залізничного транспорту (протокол № 8 від 25.10.2024 р.)

Головні редактори:

Панченко С. В., доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Андрущенко В. П., доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Редакційна колегія:

Абашинік В. О., д-р філос. наук, професор

Вельш Вольфганг, габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О., канд. техн. наук, доцент

Коростельов Є. М., канд. техн. наук, доцент

Лях В. В., д-р філос. наук, професор

Новіков Б. В., д-р філос. наук, професор

Панченко В. В., канд. техн. наук, доцент

Соломніков І. В., канд. екон. наук, доцент

Толстов І. В., канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XII Міжнар. наук.- практ. конф. 25 жовтня 2024 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. — Харків: УкрДУЗТ, 2024. — 217 с.

УДК 316.05

ментальними чинниками. Вона буде різна в кожній сучасній державі і майбутній. Це своєрідна «гра в довгу», і не всі сучасні держави здатні до цього. Але можна припустити, що ті спільноти і держави, хто освоїть цю «гру», зможуть ефективно пристосуватися до ситуації зменшення доступності ресурсів і забезпечити нехай і повільний, але поступовий розвиток.

*ТИТАР О. В., д-р філос. наук, доцент,
АЛІМОВА В. М., здобувач вищої освіти
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
м. Харків, Україна*

ЧУЖІСТЬ, БЛИЗЬКІСТЬ ТА ІНШІСТЬ У СУЧАСНІЙ ФІЛОСОФСЬКІЙ АНТРОПОЛОГІЇ

Сучасна філософська антропологія оперує поняттями схожості, іншості, інакшості. Найбільш відомі теоретики іншості – Ж.-П. Сартр, Е. Левінас, Б. Вальденфельс. Останній розширює поняття Іншого і вводить поняття Чужості як можливої характеристики Іншого. Вальденфельс не тільки став основним теоретиком Чужості [1, 2, 4, 5], але й виступив як філософ, який глибоко розуміє сучасну соціально-етичну проблематику, сучасне мистецтво, не залишився стороннім у питаннях російсько-української війни [5], зайнявши чітку ідеологічну позицію прибічника європейських цінностей.

Мета – розглянути чужість, близькість та інакшість у контексті концепції Вальденфельса як прикладу можливої феноменології сучасного мистецтва. Чужість у концепції Вальденфельса – це то, ще не підлягає фіксації, це місце, «де мене немає і не може бути» [2]. Звідси походить наша метафізична тривога – коли щось ми не можемо визначити, то таке явище нас найбільше лякає, водночас те, що нас лякає, нас і приваблює, звідси популярність і трилерів, і казкових сюжетів. Те, що є дивним, неповсякденним, на думку Вальденфельса, до якої ми приєднуємося, викликає певний збій інтенціональності, близькості, а отже, можливість когнітивного пошуку. Можливість цього пошуку полягає в тому, щоб по-новому відтворити у сфері Чужого свій порядок, освоїти чужість через іншість. Тим самим респонзивна феноменологія Вальденфельса говорить про встановлення себе через визнання іншого, ми визнаємо найбільш узагальнений неантропоморфний образ Чужого.

Респонзивна феноменологія Вальденфельса була запропонована як альтернатива традиційній феноменології за умови, що інтенціональність чужості

є трохи іншою і потребує особливого виду раціональності, а отже, і філософської рефлексії. Образ Чужого аналізує Вальденфельс виходячи з семантики принаймні трьох основних значень чужості в німецькій мові: Fremd – той, що лежить за межами належного мені (externum, foreign); що належне іншим (alien); що є незвичайним, дивним (strange, entrage) [4].

Виклик Чужого у філософії респонсивності набуває насамперед двох форм: 1) заклик, спрямований на когось; 2) позов, претензія, продиктована не судово-правовими нормами, а моральними настановами. Вальденфельс наводить приклад із Голокостом: німці у свій час, час Другої світової війни, отримали не тільки заклик, але й позов, це не правовий позов, а етичний позов, від якого можна відхилитися простим ігноруванням, відвести очі, не помічати історичну ситуацію [2, с. 160-170]. Подібна ситуація нами розглянута в публікації щодо можливого діалогу Целана та Гайдеггера - наскільки він міг відбутися за певних культурно-історичних умов [3]. Але саме ухилення від відповіді красномовно і є певною відповіддю у філософії Вальденфельса. Крім відповіді на позов, Вальденфельс виділяє відповідь-відгук – це респонсивна відповідь, що сама по собі є подією. Така відповідь є подієвою, сингулярною, оскільки стверджує нові символічні порядки, та асиметричною, «оскільки навіть не відповідаючи, я ще більше відповідаю, тобто я не можу уникнути значущої відповіді. Це екзистенціальна відповідь, що дається постфактум, вона є сама подією, що відбувається після події. Тим самим респонсивна відповідь структурує не тільки мій окремий досвід, а й всі структури досвіду суспільства, в респонсивній відповіді присутнє не тільки наше «я», а й усе людство» [1].

Висновки. Для сучасної постмодерної та метамодерної культури характерно осмислення Чужого та відчуженості. Найкращим теоретиком проблеми Чужого та зустрічі людини з чужим у близькості є Б. Вальденфельс. Чужий може набувати як позитивної семантики, поступового освоєння міста, так і ворожості, загрози знелюднення, зникнення людських ознак у місті, де місто може стати символом руйнування та забуття звичного світу простої людини. Контроль і тотальність намагаються бути зруйнованими постмодерном, натомість ми бачимо, що постмодерну доводиться зустрітися з Чужим як загрозою і можливим учасником діалогу.

Список використаних джерел

1. Бернгард Вальденфельс. Nostra Res Agitur. 2024. URL: <https://kontur.media/waldenfels>.
2. Вальденфельс Б. Топографія Чужого: студії до феноменології Чужого. Київ: ППС, 2004. 250 с.

3. Титар О. В., Костенко Г. К., Овчаренко Н. М. Філософія як агора культурного діалогу: зустріч Мартина Гайдеггера та Пауля Целана. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія Теорія культури і філософія науки*. 2021. № 64. С. 6-13. URL: <https://doi.org/10.26565/2306-6687-2021-64-01>.

4. Waldenfels B. *Topografie des Fremden – Studien zur Phänomenologie des Fremden 1*. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1997. 240 s.

5. Waldenfels B. *Globalität, Localität, Digitalität*. Berlin: Suhrkamp Verlag AG, 2022. 300 s.

*ТОЛСТОВ І. В., канд. філос. наук, доцент,
ЄГОРКІНА Д. М., здобувачка вищої освіти,
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ХАРАКТЕРИСТИКА ОСНОВНИХ СПОСОБІВ СПРИЙНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Актуальність застосування в освітньому процесі певних педагогіко-психологічних прийомів, таких як основні способи сприйняття інформації людиною, зробить засвоєння навчальної програми найбільш ефективним для здобувачів. Для цього доречно вибрати саме таку форму подання навчального матеріалу, яка буде відповідати індивідуальному типу сприйняття інформації кожного здобувача.

Існують чотири основні способи сприйняття інформації: візуальний, аудіальний, кінестетичний і дигітальний. Таку систему сприйняття інформації людиною називають репрезентативною системою. Розглянемо характеристику ознак відповідно до кожного способу сприйняття інформації людиною [1].

Аудіали – це люди, які сприймають інформацію за допомогою слуху, не можуть перебувати в тиші. У будь-якій ситуації аудіали в першу чергу звертають увагу на те, що було озвучено. Аудіали насолоджуються музикою, часто щось шепотять собі під носа, розмовляють вголос. Такому типу людей треба когось чути, зокрема, щоб краще зрозуміти і запам'ятати інформацію. У розмові аудіали використовують такі фрази, як «Послухай», «Чудово звучить», «Це звучить так, ніби...» тощо. Спілкуючись із таким здобувачем, викладачу краще застосовувати такі аудіальні фрази, які йому подобаються.

Візуали – це люди, які цінують зовнішній вигляд речей, красиві презентації і приємну зовнішність співрозмовника. У публічному місці візуали прагнуть

Наукове видання

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО,
КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

МАТЕРІАЛИ XII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ»

25 жовтня 2024 р.

Відповідальність за редагування та достовірність інформації несуть автори робіт.

Відповідальний за випуск Толстов І. В.

Підписано до друку 25.10.2024 р.
Умовн. друк. арк. 13,5. Тираж . Замовлення № .

Художнє оформлення Л.І. Мачулін

Свідоцтво про держреєстрацію: сер. ХК №125 від 24.11.2004

Видавець та виготовлювач Український державний університет
залізничного транспорту,

61050, Харків-50, майдан Фейсбаха, 7.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6100 від 21.03.2018 р.